9(02)2
В
9.6
9.83
9590

В справі заснування

в Полтаві

Факультету Педаґоґичного.

Року Божого
1918.
Полтава.

Відбитка з журналю „Нова Школа“ 1918, ч. 4.

В справі заснування в Полтаві факультету Педаґоґичного.

Загальні міркування.

Широка свобода ініціятиви земського самоврядування, що її дають нам події останього року, переміщення центрів земської роботи з губерніяльних осередків на повіті, а з повітів на волості—з одного боку, а з другого кольосальний ріст потреб населення і необхідність їх негайно задовольнити, примушують розширити діяльність Губерніяльної Народньої Управи до масштабів досі їй невідомих. І в той час, коли повітові земства, до яких переходить головна робота на місцях, ще занадто слабі для забезпечення своєї роботи потрібним числом добре підготованих робітників по переведенню в життя тих кольосальних плянів, які поставив перед нами сучасний мент, першою і головнішою задачею Губерніяльної Народньої Управи—есть підготуваня кадрів відповідних діячів на ниві земської роботи.

Такі робітники потрібні і для аґрономії, і для поширення технічних заходів Народніх Рад, і в орґанізації медично-санітарних начинань—але ж найбільш потрібні вони в ділі народньої освіти, без якої годі сподіватись на добрі сходи тих нових засівів, що сіятимуть земства в народі.

Тому найбільш пекучею потребою наших днів є підготування діячів народньої освіти—учителів, інструкторів позашкільної освіти, керовників дошкільного виховання.

І коли ми міряємо ті потреби в діячах по народній освіті, що ставило перед нами життя, нам просто стає страшно.

Досить сказати, що для приведення *загальної початкової освіти,* беручи її в старому розумінні, як стару початкову школу, нам треба по-над 3500 нових комплектів, що для переведення в життя, хоча би в самих скромних розмірах, мережі так званих вищих початкових шкіл, нам треба мати їх в ближчі роки до 1500, ґімназій в обсягу старших кляс до 450 і т. и.

Таким чином, для забезпечення цих шкіл відповідними учительскими силами, нам в перші роки необхідно мати по-над 5000 чоловіка учителів.

Такі потреби освіти лише *шкільної*. Додайте до тої досить круглої цифри наші потреби в лекторах для шкіл дорослих, бібліотекарях, інструкторах ріжних галузів позашкольної освіти; додайте сюди керовників дошкільним вихованням—величезної нової справи, що на ній лише проводяться перші борозни громадської роботи—і перед вами тая цифра збільшиться найменше удвоє.

Так стоїть справа тоді, коли вдивляючись в далечінь, ми вбачаємо в ній *поширення діла освіти.*

Але-ж, крім поширення, есть друга і ще більш важлива сторона справи—*поглиблення її.*

Ми говоримо про нову школу, про її реформу, ми робимо перші спроби її перебудови на нових підвалинах—і.... стоїмо перед непереборимими трудношами для здійснення тих мрій, побажань, спроб.

Перед нами тисячі наших учителів—голодних на нову літературу педаґоґичну, безсилих вирватися із зачарованого кола умовин, серед яких провадиться їхня робота, без освітлення знаннів, без справжнього відпочинку серед більших центрів.

Ми знаємо відношення народніх учителів до літніх курсів педаґоґичних, ми знаємо їх відношення до вчительських з'їздів, нарад. Забувши про відпочинок, серед умов самих неможливих для роботи—вони їдуть, слухають, вчаться, приймають саму гарячу участь в роботі—вони надто наголодалися по глухих закутках і поспішають використати кожну хвилину.

І що варто уваги. Їх вимоги серіозні і рішучі. Вони ставляться до тих курсів, з'їздів, нарад—строго, я б сказав, суворо: вони повинні *як більше* здобути на тих з'їздах, вони вимагають конкретних наслідків.

Хай мені скажуть, що то кращі сили нашого вчительства, так би сказати, його вершок. Так! І тим більше це есть переконуючим.

Коли ми говоримо про *нові задання освіти*, про *нову* школу і знаємо кращих учителів, то що ж буде з тих бажаннів нового, коли

ми забудемо про „меншу братію“, про знесилене почасти і мало-підготоване вчительство, цілу армію освітніх діячів, на котру покладаємо роботу по утворенню справжньої освіти на місцях.

І яким камінем замісць хліба, яким прикрим непорозумінням, яким компромісом являються наші літні курси для вчителів! Що можуть дати ті курси, на протязі $1^1/_2$—2 місяців, серед обставин цілком невідповідаючих продуктивности роботи.

Одним з ближчих задань наших, і зокрема Губерніяльного Земства, повинно бути, як я кажу, dispersio Universitatis по наших школах початкових, демократизація університету, що досі давав нам лише діячів середньої школи по містах і був недосяжною далекою мрією в думках нашого сільського вчителя.

Дати нашому вчительству доступ до сцілющого джерела науки, справжньої, університетської—есть обов'язок громадянства в його орґанізованих установах—народніх радах повітових і губерніяльної.

І до того есть певний шлях і певні засоби.

Замісць старих надбавок—п'ятиліток, так званих, земство повинно дати вчителеві право, через певне число літ, мати річну *командіровку* в університетські центри для поповнення своєї освіти і відпочинку серед умов культурного осередку.

І для першого задання—поширення цілів, освіти серед учительства і для другого—наближення університетської науки до села—в кожнім Губерніяльнім місті на Вкраїні повинен повстати Університет.

Так мусить бути! І так буде.

Звичайно, утворити Університет в цілому зараз, не маючи відповідного числа підготованих професорських сил не можна, але-ж наблизитись до здійснення його треба і зараз же.

І знову таки, шлях до того один—відкриття окремих факультетів. Першими факультетами повинні повстати ті, що дадуть нам змогу підготувати учителів—тоб-то історично-фільозофичний факультет (коло гуманитарних знаннів) і факультет природничо-математичний (коло точних наук).

Далі, маючи на меті, що сучасна реформа школи ставить перед нами вимоги об'єднання окремих предметів в тісно зв'язані звена

освіти—треба построїти університетську науку в майбутній вищій школі так, аби вона готувала в першу чергу *учителів* в широкому розумінню слова, і лише в другу—давала *людей науки.* Звідси вибігає думка про те, що зазначені два факультети повинні були б з'єднатись в один власне—*Педагогичний факультет* з певними підвідділами по фахах.

Педаґоґичний факультет в його розділі історично-фільозофичнім це—зернятко майбутнього Полтавського Університету. З нього, як з найбільш потрібної установи треба починати, поширюючи інституцію.

В ближчому часі за Педаґоґичним факультетом Народні Управи Полтавщини повинні подбати про утворення аґрономичного факультету, далі—медичного, правничого, техничного і т. и., утворивши нову вищу школу, школу, яку можна було б назвати школою потреб життя.

Така школа, тісно зв'язана з потребами краю, маючи постійний з'вязок з установами земського хазяйства, безпосередньо користуючись з практики тих установ і розроблюючи в них же і через них питання теоретично—така школа мала би величезне значіння для нашого життя і зразу ж показала б наслідки своєї роботи.

Побудована Народніми Радами для задоволення потреб народу, піднімаючи дітей того народу до рівня університетської освіти для того, аби на принціпах стіпендіятних, повернути їх на рідні села—та школа була б дійсно тим dispersio Universitatis, тим джерелом, з якого побігли б струмочки знання й освіти на спалені рідні поля.

Факультет педаґоґичний.

Виходячи з того принціпу, з'єднанности з життям, педаґоґичний факультет повинен мати при собі всі ті підсобні установи, що дадуть можливість як ширшої практики в справі освітній.

Ці установи такі:

1) Дитячий садок.
2) Початкова школа.
3) Ґімназія (м. концентр).
4) Ґімназія (ст. концентр).
5) Учительська семинарія.
6) Школа для неграмотних дорослих.
7) Курси для дорослих.

Для доброї постановки теоретичної частини питання, з одного боку, і для об'єднання громадських і вчительських сил, з другого— при факультеті засновується, крім фундаментальної бібліотеки:

1) Центральна Педагогічна Бібліотека.
2) Кабінети бібліотек семинаріїв.
3) Центральний Музей наглядних пособій.
4) Кабінети окремих предметів.
5) Інстітут експер. псіхольогії і педольогії.
6) Учительський Дім.
7) Хата Просвіти з музеєм просвітньої роботи.
8) Хата дитини з книгозбірнею для дітей.
9) Клюб середнешкільної молоді.

Таким побитом, вища школа відразу повинна бути зв'язаною з *освітою* в найширшому розумінні слова в усіх її відподілах.

Це перша умова для її утворення. Треба нарешті здійснити в житті побажання й слова про єдину школу, про школу зв'язану з її оточенням, школу зв'язану з життям.

Даючи загально-педагогічну підготовку, так би сказати, уведення до діяльности на полі шкільнім, факультет випускає фаховців, і тому викладання лекцій іде по чотирьох розділах:

1) Мова. 2) Історія. 3) Математика і фізика. 4) Природознавство і Географія.

Виходячи з того, обов'язковими для кожного студента предметами є: псіхольогія, школознавство, екскурсійна справа і постановка шкільного музею. (Див. додаток № 1).

Обов'язковим являється і написання реферату (зачетное свидѣтельство) на тему по питаннях освіти.

Курс науки на Педагогічнім факультеті 3-х річний, при чому 3-ій рік, як то знати по програмові, уводиться на практику школи.

Програм зменшений (коли рівняти його до університетського) з тою метою, аби дати студентові можливість, без обтяження в роботі, прослухати де-які курси і по-за своєю спеціяльністю.

При факультеті обов'язково влаштовуються 1-річні курси по дошкільному вихованню, позашкільній освіті і кооперації. (Див. додаток № 2).

Викладання лекцій розбивається на 3 семестри:

I. Вересень—Грудень. II. Січень—Квітень. III. Травень—Серпень.

Цей останній семестр уводиться для того, аби дати можливість сільському вчителеві користати з університетських джерел.

Викладання лекцій протягом літнього семестру може провадитись двома шляхами: або ж це буде звичайний семестр університетського курсу, або ж це буде ряд заокруглених курсів по окремих дисциплінах. Напр., при викладанні курсу іст. укр. письм. на цьому семестрі, професор викладає, припустим, період схолястики (XVI—XVIII віки), або по історії України—період Литовський (XIV—XVI віки). Або-ж на літньому семестрі викладається курс історії Українського письменства XIX століття, історія України за часів козаччини і т. и.

І для наших потреб літній семестр мусить бути побудований іменно так—це есть ряд окремих курсів, заокруглених, закінчених, підобраних в певній системі.

При умілій постановці справи роспису лекцій, що належить Раді професорів, літній семестр міг би дати можливість слухати лекції на перші часи до 1000 учителів.

Установивши певну чергу командіровок на цілий рік—для одних і потім допомоги на прослухання 1 семестру влітку—для других, ми могли би через кілька літ, поруч з підготуванням молодих сил для нової нашої школи, перепустити через вищу педагогічну школу все наше вчительство.

Кошти. Це зразу може здатися страшним, що до витрат, але ж коли навести де-які „показательні“, як то кажуть, ціфри, справа зовсім не буде такою складною і страшною.

Витрати на влаштування курсів влітку минулого року виявилося в таких цифрах: пов. земства 225000 карб. і губ. земство 75000 карб., а разом 300000 карб., на цей рік малося асігнувати: 600000 карб. повітовими земствами і 162750 карб. земством губерніяльним.

Коли ж влаштовувати курси для вчит. в. поч. шк. влітку, як була думка, то це виносило б: 135800 карб. з боку губ. з. і 540000 карб. від повітів, а разом 675800 карб.

В той час, витрати на історично-фільозофичний відділ факультету на перший рік з асіґновками на бібліотеку і кабінети виносить 370 тисяч карбованців. (Див. додаток № 3).

Коли б поділити витрати на удержання факультету і стіпендій для слухачів між губ. і пов. земствами, то витрати Губ. Н. Упр. на перший рік виявляться в 370000 карб., повітових земств в ціфрі 270000 карб., по 18000 карб. на повіт (20 стіп. по 900 карб. стіп.).

Влітку повітові земства витратять 300000 карб. посилаючи разом 1000 студентів з допомогою по 300 карб. за семестр.

Таким побитом, найбільші витрати по удержанню факультету (розділ історично-фільозофичний) такі:

$19^{18}/_{19}$ рік: Удержання факультету—370000; стіпендії повітових народніх земств—260000; стіпендії на літній семестр—300000; разом—940000.

$19^{19}/_{20}$ рік: Удержання факультету—740000; стіпендії повітових народніх земств—520000; стіпендії на літній семестр—300000; разом—1560000.

$19^{20}/_{21}$ рік і що року: Удержання факультету—1110000; стипендії повітових народніх земств—780000; стіпендії на літній семестр—300000; разом—2190000.

Далі. Коли пригадати, що держава витрачає на удержання Учительського Інституту в нинішньому його стані—200000, асіґнує допомогу на літні учительські курси на Полтавщині, і замісць того, взяла би *половину* всіх витрат на себе, то витрати земств на Університет виносять таку порівнююче невелику суму, так економить витрати наші на справу підготування вчителів, що переконують нас в необхідности здійснення цього проекту зараз же.

Разом з тим, даючи нам кадр потрібних учителів через 3 роки, по 300 чоловік лише стіпендіятів і не менше число своекоштних, (себ-то 600), даючи нам змогу поруч з ними через рік мати добре підготованих діячів позашкільників, дошкільників і освічених діячів кооперації, вища школа дає змогу 1000 учителів поповнити свою освіту в умовах справжньої роботи. Це есть той шлях розумної економії, на яку давно слід було ступити і земству і державі.

Єдиним ускладняючим пунктом есть питання про помешкання для факультетських установ і про помешкання для студентів влітку. Але-ж такі могутні орґанізації, як народні управи, мійська дума, спілка споживчих товариств і спілка учителів, повинні вжити всіх заходів, аби тее питання було посунуто зі шляху утворення вищої школи на Полтавщині. Якось не хочеться вірити, щоб та губернія котра має такі виїмкові традиції, що до української справи, та губернія, що в багатьох галузях земської роботи і хазяйства вела перед серед инших українських земель—могла б зупинитися перед *якоюсь* перешкодою на путі до відкриття *українського* університету в Полтаві.

Історія. Можливости. Факти.

Нема чого говорити про те, що питання про заснування в Полтаві вищої школи має свою довгу й поважну історію, як немає чого говорити і про те також, що стояло на перешкоді її утворенню.

Зокрема, питання про вищу школу педаґоґічну було знято в-осени минулого року в Педаґоґічнім Бюрі і потім підтримано слухачами Полтавського вчительського інституту, що давно вже прагнуть перетворити його на справжню вищу школу педаґоґічних знаннів.

Проект Педаґоґічного Бюра і заяву слухачів інституту, подану до ради професорів, було розглянуто на одній з чергових нарад представників повітів і на ній було винесено постанову про внесення питання на чергові губерніяльні збори.

Тим часом міністерство освіти розробило свій плян перетворення інститутів учительських в двох-річні вищі школи. Той проект (на жаль ми не маємо його в своему роспорядженні) далеко не задовольнив де-яких представників учительських інститутів, а зокрема студентство, і тому питання про відкриття в Полтаві факультету педаґоґічного набуло ще більш гострої форми.

До цього часу було вжито де-яких заходів в справі відношення міністерства до нової вищої школи. Міністерство охоче йде на зустріч і обіцяє допомогу *в половинному розмірі* витрат на удержання школи і, по приняттю пляну, в такій допомозі, одмовлення бути не може.

Міністерство йде далі і згоджується на те, аби надати новій школі *права державних університетів*, обумовлюючи, що це мож-

ливо лише тоді, коли викладання лекцій в певній частині (1/2) буде доручено *професорам.*

У цій справі директором Полтавського інституту і мною одержано згоду на викладання в Полтаві од кількох видатних професорів Харьківського університету. У такому разі, коли Народні Ради Полтавщини ухвалять асіґновку на педаґоґичний факультет в його розділі історично-фільозофичнім, ми будемо слухати в Полтаві таких видатних знавців нашої історії і літератури, як проф. Багалій і Сумцов, не лічучи цілого ряду инших професорських сил, що дають змогу новій школі стати державним факультетом.

Викладання лекцій можна було би і треба провадити ввечері і от з яких причин: по-перше, взімку мали би змогу слухати лекції учителі мійських народніх шкіл і вчительство передмістів та близьких околиць, по-друге, це полегшує справу підшукання відповідного помешкання і, по-третє, це зручніше для харьківських професорів (роспис потягів).

Коли би „батьки міста" і Народні Ради Полтавщини поставилися до справи утворення Університету Українського з тою увагою, якої вона заслуговує—ми могли би мати його з-осени, не відкладаючи, не гублячи даремно часу.

Так рисуються можливости, так доводять факти. Не можна не вірити, щоб ми плелися десь у хвості менших городів України. І коли Кам'янець-Подільський має університет, коли Чернігів зробив уже певні кроки в тому напрямкові—не може бути, щоб Полтавщина, старий осередок українства, край Сковороди, Максимовича, Бодянського, Потебні, Житецького і Чубинського, край Котляревського і Лисенка, край найбільш чистої мови, найбільш суцілий в своєму населенню—не утвориз би в себе великого огнища освіти в самому широкому розумінні слова!

Кінчаючи свою коротеньку замітку в надії побачити здійснення давньої мрії—наблизити університет до вчительства і села, з великою для себе радістю висловлюю своє щире спасибі всім тим, хто допоміг мені в цій справі своїми порадами і працею, і в першу чергу Є. Рудинській, В. Ніколаєву, О. Левитському і П. Коваліву.

М. Рудинський.

М О В А.

Історично-фільозофичний факультет.

Дісципліни.	I	II	III	IV	V	VI	Семинарії.
Введення до фільозофії . . .	1	1	—	—	—	—	
Псіхольоґія	2	2	2	2	—	—	4
Історія фільозофії	2	2	2	2	—	—	4
Теорія і псіхольоґія творчости	—	—	—	—	1	1	
Гносеольоґія і льоґіка	—	—	—	—	1	1	
Порівнююче язикознавство . .	1	1	—	—	—	—	
Введ. до історії укр. мови . .	1	1	—	—	—	—	
Історія укр. мови	2	2	2	2	2	2	6
Західно-слав'янська мова. .							
Південно-слав. мова	—	—	2	2	—	—	
Східньо-слав. мова							
Нова мова	2	2	—	—	—	—	
Латина (автор)	—	—	1	1	—	—	
Грека (автор)	—	—	1	1	—	—	
Палеоґрафія	1	1	—	—	—	—	
Історія укр. словесности. . . .	2	2	2	2	2	2	6
Історія всесв. літератури . . .	2	2	2	2	—	—	4
Історія слов. літератур	1	1	1	1	—	—	2
Історія мистецтва	2	2	2	2	—	—	4
Укр. арх. і нар. мистецтво . .	—	—	—	—	2	2	
Методика мови	—	—	—	—	4	4	4
Екск. діло і шк. музей . . .	—	—	—	—	1	1	
Школознавство	—	—	—	—	1	1	
	19	19	17	17	14	14	

Історія.

Історично-фільозофичний факультет.

Дісципліни.	I	II	III	IV	V	VI	Семинарії.
Введення до фільозофії . . .	1	1	—	—	—	—	
Псіхольогія	2	2	2	2	—	—	4
Історія фільозофії	2	2	2	2	—	—	4
Теорія і псіх. творчости . . .	—	—	—	—	1	1	
Гносеольогія і льогіка	—	—	—	—	1	1	
Історіогр. України.	1	1	—	—	—	—	
Археольогія України	1	1	—	—	—	—	
Історія всесвіту	3	3	3	3	—	—	6
Історія України	2	2	2	2	—	—	4
Іст. Моск. і Польщ. в XVI—XVII в	—	—	1	1	—	—	
Історія Росії в XVIII—XIX в.	—	—	—	—	2	2	4
Історія сучасности (XIX ст.) .	—	—	—	—	2	2	
Історія славян	—	—	1	1	—	—	
Історія релігій	2	2	—	—	—	—	
Історія християнської церкви .	—	—	2	2	—	—	4
Історія української церкви . .	—	—	—	—	1	1	
Історія мистецтва	2	2	2	2	—	—	4
Укр. арх. і нар. мистецтво . .	—	—	—	—	2	2	
Нова мова	2	2	—	—	—	—	
Латина (автор)	1	1	—	—	—	—	
Грека (автор)	—	—	1	1	—	—	
Соціольогія	—	—	1	1	—	—	
Державне право	—	—	1	1	—	—	
Політична економія	—	—	—	—	1	1	
Методика історії.	—	—	—	—	3	3	3
Екск. діло і шк. музей	—	—	—	—	1	1	
Школознавство	—	—	—	—	1	1	
	19	19	18	18	15	15	

МАТЕМАТИКА.

Математично-природничий факультет.

Дісципліни.	I	II	III	IV	V	VI	Практ. роботи.	Семинарії
Математика	3	3	3	3	2	2	8	
Фізика	3	3	3	3	—	—	6	
Енціклъопедія технольоґії	1	1	1	1	1	1		2
Хемія	3	3	3	3	—	—	6	
Метеорольоґія	—	—	1	1	—	—		
Математ. ґеоґрафія . .	2	2	1	1	—	—		3
Ґеодезія.	—	—	1	1	—	—		
Мінеральоґія і крістальоґрафія	1	1	—	—	—	—		
Нова мова	2	2	—	—	—	—		
Методика математики .	—	—	2	2	2	2		4
Методика фізики . . .	—	—	—	—	2	2		2
Методика хемії	—	—	—	—	1	1		
Препараційне діло . . .	—	—	—	—	1	1		
Екск. і шк. музей . . .	—	—	—	—	1	1		
Введ. до фільозофії . .	—	—	—	—	1	1		
Псіхольоґія	2	2	2	2	—	—		
Школознавство	—	—	—	—	1	1		
	17	17	17	17	12	12		

ПРИРОДОЗНАВСТВО.

Математично-природничий факультет.

Дісципліни.	I	II	III	IV	V	VI	Практ. работи.	Семинарії
Елемент. фізика	2	2	—	—	—	—	2	
Елемент. хемія	2	2	—	—	—	—	2	
Загальна ґеоґрафія . .	2	2	2	2	1	1		2
Ґеоґрафія Украіни . .	—	—	2	2	—	—		2
Біольоґія	—	—	—	—	2	2		
Ботаника	2	2	2	2	—	—	4	
Зоольоґія і анатомія . .	2	2	2	2	1	1	4	
Історія землі (крістальоґрафія, мінеральоґія, загальна ґеольоґія, палеонтольоґія, пальєтноґрафія і антропольоґія	2	2	2	2	2	2	3	
Етноґрафія	2	2	2	2	—	—		4
Нова мова	2	2	—	—	—	—		
Методика природознавства	—	—	2	2	2	2		4
Методика ґеоґрафіі . .	—	—	—	—	2	2		
Препарац. діло	—	—	1	1	2	2		
Екск. і шк. музей . . .	—	—	1	1	1	1		
Псіхольоґія	2	2	2	2	—	—		
Введ. в фільозофію . .	—	—	—	—	1	1		
Школознавство	—	—	—	—	1	1		
	18	18	18	18	15	15		

Пояснення до проґраму циклю гумантіарних знаннів.

Група мови.

1. Введення до фільозофії і псіхольоґії есть курси обов'язкові для всіх розділів Педаґоґичного Факультету. Але-ж коло ґуманітарних знаннів потрібує введення семинарія по псіхольоґії для більш детального розроблення окремих питань. Не всі семинарії есть обов'язковими для студентів. Власне, для одержання діпльому досить приймати участь і показати свою роботу в одному двох з тих семинаріїв. Инакше і бути не може. В той час, як можна і треба вимагати знання псіхольоґії, примусити всіх студентів приймати участь в псіхольоґичнім семинарії не можна—семинарій то есть спеціялізація в певній галузі наукового знання—і тут повинна бути повна свобода вибору.
2. Історія фільозофії викладається протягом двох літ (Античність. Середневіччя. Нова Фільозофія). Семинарій уводиться на студіювання питань новійшої фільозофії.
3. Теорія і псіхольоґія творчости, ґносеольоґія і льоґіка—завершують цікль фільозофських знаннів, конче потрібних для фаховця—ґуманітара.
4. Порівнююче язикознавство, введення до історії укр. мови (церковно-слав'янський язик)—есть уведення до фаху лінґвісти і тому викладається протягом 2-х перших семестрів.
5. Центральними курсами групи есть історія укр. мови і української словесности. Їм уводиться 24 години лекцій і 12 годин семинаріїв.
6. Не меншу увагу одведено історії всесвітньої літератури з виділенням історії слав'янських літератур, переважно російської і польської. 12 годин лекцій і 6 годин семинаріїв.
7. Знання мов слав'янських (по вибору студента), читання з римськ. та грецької літератури і палеоґрафія—суть необхідні додатки до закінченої освіти спеціялиста.
8. Мистецтву (загальний курс) і укр. нар. мистецтву належить поважне місце (12 годин лекцій і 4 години семинаріїв) в проґрамові по цілком ясним причинам.

9. Методика мови і теоретичні курси по справі шкільній є підготовкою до практики в школі.

Питаням методики уводиться відповідний семинарій.

Група історії.

1. Центральним курсом є історія: Всесвітня (12 і 6 г. семинаріїв), Іст. України (8 л. і 4 сем.), Історія Москви і Польщи в XVI—XVII віках, Історія Росії в XVIII—XIX в., Історія сучасности (10 г.+4)
2) Відокремлено короткий огляд історії слав'янських народів.
3. Історіографія України і археольоґія Укр.—есть введенням до центра курсу і тому викл. на двох перш. сем.
4. Серіозну увагу звернути на історію релігій і хр. церкви (10+4) і історія мистецтва (12+4).
5. Читання античних авторів істориків доповнює знання фаховця історика.
6. Характерною одміною, що до принятого університетами проґраму — есть загальні курси соціольоґії, державного права і політичної економії.
7. Методиці історії уводиться спеціяльний семинарій.
8. Решта предметів — є спільною з групою мови.

Додаток № 2.

Проґрам однорічних курсів по дошкільному вихованню для свінчивших середню школу.

	1 сем.	2 сем.
1. Псіхольоґія дитини з педольоґією	3	3
2. Ґіґієна дитячого віку, в зв'язку з фізольоґією і анатомією	2	2
3. Установи дошкільного віку (теорія)	4	—
4. „ „ „ (практика)	—	4
5. Виразне читання	2	2
6. Творче оповідання і драматизація	2	2
7. Ручна праця	2	2
8. Малювання й ліпка	2	2

	1 сем.	2 сем.
9. Співи й музика	2	2
10. Дитячі ігри	1	1
11. Книга в дошк. вікові	1	1
12. Введення дітей в природу	1	1
	22	22

Курси тягнуться протягом 6 місяців з 1 октября і до 1 травня.

По скінченню їх дають право на ведення установ дошкільного виховання Народніх Рад Полтавщини.

Кошти оплата лекторів: 13.200 (25 карб. година).

Зразковий дитячий сад: 25.000

Стіпендіяти Губ. Н. Упр. 27.000 (900 карб. кожн.)

Разом 65.200.

Кошти по сміті земства на дошкільне виховання.

Програм однорічних курсів по позашкільній освіті для скінчивших середню школу.

	1 сем.	2 сем.
1. Прінціпи організації, методи і форми позашкільної освіти	4	4
2. Історія установ позашкільної освіти на заході в Росії і на Україні	1	1
3. Роля земства і кооперації в справі позашкільної освіти	1	1
4. Школи для дорослих (теорія)	2	—
„ „ „ (практика)	—	2
5. Бібліотекознавство (теорія)	2	—
„ (практика)	—	2
6. Народній театр (теорія)	2	—
„ „ (практика)	—	2
7. Музейна справа (краєзнавство)	2	2
8. Екскурсії (теорія)	1	1
9. Кінематограф і чарівний лихтарь	1	1

	1 сем.	2 сем.
10. Співи й музика (теорія)	2	—
„ „ „ (практика)	—	2
11. Псіхольоґія.	2	2
12. Ґіґієна	1	1
	21	21

Курси тягнуться протягом 6 місяців з 1 октября по 1 травня.

По скінченню курсу дають право на посаду інструктора по позашкільній освіті Народніх Рад Полтавщини.

Кошти оплата лекторів . . . . . 12.600.

Зразкові школи дорослих на 6 місяців по (500 кр.) . . . . . 10.000.

Стіпендіяти Г. Н. У. . . . . 27.000 (по 90 к)

49.600.

Кошти по сміті земства на позашкільну освіту.

Проґрам однорічних курсів по кооперації.

	1 сем.	2 сем.
1. Історія і теорія кооперації	3	3
2. Кооперація на заході, в Россії і на Україні (сучасний стан)	3	3
3. Орґанизація і практика споживчих товариств .	2	2
4. Товарознавство	2	2
5. Комерційна ґеоґрафія	2	2
6. Політична економія	2	2
7. Техника орґанизації і ведення лавок спож. товариства	4	4
8. Бухґальтерія	2	2
9. Рахівництво і діловодство споживчих товариств.	1	1
10. Комерційна аритметика	1	1
11. Комерційна коресподенція.	1	1
12. Заходи кооперативів в справі освіти	1	1
	24	24

Кошти од Спілки Спож. Товариств.

Додаток № 3.

Видатки на удержання Факультету Педаґоґичного в розділі історично-фільозофичнім.

I. Оплата професорських сил з Харькова.

1. Введеня до історії укр. мови	1	5 годин.
2. Історія української мови	2	
3. Історія слав'янських літератур	2	
4. Історія української словесности	2	4 години.
семинарій	2	
5. Історія всесвітньої літератури	2	4 години.
семинарій	2	
6. Історія України	2	3 години.
археольоґія	1	
7. Історіоґрафія України	1	3 години.
семинарій	2	
8. Історія всесвіту	3	5 годин.
семинарій	2	
9. Історія мистецтва	2	4 години.
семинарій	2	
Разом		28 годин.

По 100 карб. лекція, тижнево: 2.800; на місяць: 11.200; семестрово: 33.600; на рік—100.800.

II. Оплата місцевих сил.

1. Введеня до фільозофії	1
Псіхольоґії	2
Семинарій по псіхольоґії	1
2. Історія фільозофії	2
3. Семинарій по істор. фільоз.	1
4. Порівнююче язикознавство	1
5. Сем. по іст. укр. мови	2
6. Французька мова	2
7. Німецька мова	2
8. Англійська мова	2
9. Латина	1

10. Палеоґрафія 1
12. Історія церкви 2
сем. 1

Разом 18

По 50 карб. за лекцію, тижнево: 900; на місяць: 3.600; семестрово: 10.800; на рік: 32.400.

III. Деканат річно 3000
IV. Секретаріят річно 6000
V. Канцелярія.
1) Меблі 5000
2) Канц. витрати 3000
3) Склад:
1. Діловод 5520
2. Два помішники . . . . . 8640 (по 4320)
3. Реґістратор 3120
4. Дві машинистки . . . . . 6240 (по 3120)
5. Два кур'єри . . . . . 3600 (по 1800)

Разом . . 44120

VI. Завідуючий хазяйством . . . . . 3600+2400 квартирних 6000

Разом на видання всіх справ . . 50.120

VII. Наймання помешкання, освітлення, паливо і послуги 24.000+
6000+
10000+
10000

50.000

VIII. Бібліотеки (фундамент. і семинаріїв)
Обставлення 25000
Книги 25000
Бібліотекарь 6000
3 помішн. (по 3000) 9000
Абонемент Харьк. Публ. Бібл. 15000

Разом . . 80000

IX. Музей Педаґоґичний		
	Обставлення	10000
	Речі	12500
	Завідуючий	4800
	Помішник	3600
	2 ляборанта (3000)	6000
		36900
X. Незараховані (непередбачені) витрати		19780
	Разом на удержання . . .	350.000
Другий рік		740.000
Третій рік.		1.110.000

ПРОВЕРЕНО 1969

ц. 75 коп.

Полтавський державний
педагогічний інститут
ім. В. Г. Короленка
МУЗЕЙ ІСТОРІЇ
ІНСТИТУТУ
№ 1600
24/XII-84

Полтава, електрична друкарня І. Фрішберга.